

gündem

10
SORUDA**ÇİĞ SÜTTE SORUN NASIL ÇÖZÜLÜR?**

“Üretici sektörden çekilmeyi tercih ediyor”

Başta yem olmak üzere artan girdi maliyetleri **çiğ süt** fiyatlamasında dengeleri değiştirdi. Sektörde tavsiye fiyatının üretim maliyetlerini karşılamaması üzerine üreticiler, süt hayvanlarını kesime göndermeyi tercih edeceğini açıkladı. Böylelikle tüm gıda sektörünü etkileyen kriz tırmandı. Olumsuz etkilerinin gelecek yıl daha net hissedilmesinden endişelenilen krizde son durumu, yaşanan sorunların kaynağını ve çözümünü Türkiye **Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği** Derneği (SETBİR) Başkanı **İSA COŞKUN**'la konuştuk:

1 Çiğ sütte arz talep dengesinde bozulma yaşandığı belirtiliyor. Bu bozulma neden kaynaklandı?

TÜİK verilerine göre Türkiye'de toplam **süt üretimi** 2021 yılında yaklaşık 23,2 milyon ton düzeyinde gerçekleşti. 2022 ve 2021 yılı ilk 7 ayında sanayi tarafından toplanan **inek sütü** miktarları kıyaslandığında, 2021 yılı ilk 7 ayında 6,07 milyon ton toplanan **inek sütünün**, 2022 ilk 7 ayında 5,9 milyon tona gerilediği görülüyor. Toplanan **inek sütünde** yaşanan düşüşten yola çıkılarak **çiğ süt** üretiminin, 2022'de 2021'e göre yaklaşık yüzde 2,4 oranında azalması bekleniyor. **Çiğ sütte** arz talep dengesinde meydana gelen bozulmanın başlıca sebebi, başta yem olmak üzere doğal gaz, elektrik, işçilik, akaryakıt gibi maliyet kalemlerindeki artışı ç

süt ve süt ürünü fiyatlarına tam olarak yansıtılamaması.

2 Rusya-Ukrayna savaşının bu tabloya etkisi var mı?

Hayvansal ürün maliyetlerinin yüzde 70'ini yem maliyetleri oluşturuyor. Ülkemizin yem hammaddesi ithalatının yüzde 70'i Rusya ve Ukrayna'dan karşılanıyor. Bu nedenle, her iki ülkeden yem hammaddesi temini ülkemiz hayvancılığı için büyük önem taşıyor. Rusya-Ukrayna arasındaki savaştan gıda arz güvenliği konusunda birçok ülkenin olumsuz yönde etkilenmesine rağmen, ülkemiz en az etkilenen ülkelerden biri oldu.

3 Son 1 yılda **çiğ süt** üretiminde maliyetler yüzde kaç arttı?

Son 1 yılda, dünyada yaşanan pandemi koşullarının getirdiği

olumsuz ticari ve ekonomik etkilerin yanında hammadde, ambalaj, enerji ve nakliye maliyetleri orijin fiyatlardaki artışlara ve kur artışlarına bağlı olarak yükseldi. Rusya-Ukrayna savaşıyla bu durum daha da fazla tetiklendi. Diğer yandan döviz kurlarındaki yükselişten dolayı canlı hayvan ithalatı yapılması, besilik materyal alımı, çiftliklerin sürü yenilemesi ve yeni yatırım girişimleri de giderek zorlaşıyor. Bu dönemde inek kesimlerinde de artış meydana geldiği gözlemleniyor.

4 Yaşanan tüm bu sorunların sonuçları ne olacak?

Ülkemizde mevcut durumda talepte meydana gelen azalma, arzdaki sıkıntının hissedilmesini geciktiriyor. Üreticinin ve sanayicinin doğru yatırım planlaması yapabilmesi için

Türkiye **çiğ sütte** yaşanan durumu kendi iç üretim teknik ve mekanizmalarıyla çözebilecek kapasiteye sahip.

ülke olarak sürdürülebilir ve uzun vadeli kararlar alınmalı ve uygulanmalı.

5 Son dönemde hayvancılığı bırakan üretici sayısında nasıl bir artış yaşanıyor?

Et ve süt sektörleri, ayrılmaz bir bütündür. **Süt sektöründe** yaşanan bir kriz, ardından et sektörüne de yansıyor. Gerek **çiğ süt** fiyatlarının gerek karkas fiyatlarının maliyetleri karşılamaması, hem et hem süt üreticilerini zor durumda bırakıyor. Üretici, yeni hayvan alamıyor, hayvanını yeterli yemle besleyemiyor, bunun sonucunda sektörden çekilmeyi tercih ediyor.

6 Yaşanan krizde ithalat bir çözüm olabilir mi?

Süt sektörü, son dönemlerde yapılan büyük ve modern çiftlikler, üretimde teknolojik gelişmeler ve makine parkıyla güçlü bir yapıya sahip. Ülkemiz **süt sektöründe** bu yapıya büyük emeklerle, yıllar boyunca **süt sektörüne** verilen teşvik ve desteklerle geldi. Türkiye **çiğ sütte** yaşanan bu durumu kendi iç üretim teknik ve mekanizmalarıyla çözebilecek kapasiteye sahip.

7 Üretimin yeniden canlanması için neler yapılması gerekiyor?

Özellikle son iki yılda yaşanan gübre, tohum, elektrik, mazot, doğal gaz, finansman, döviz gibi tarımsal girdi maliyetlerindeki artışların üreticiler üzerindeki yükü giderilmeli. Bu dönemde gıda ve hammadde fiyatlarındaki artışları giderecek konjonktürel destek mekanizmaları geliştirilmeli. Ülkemizde tarımın etkin ve performansla dayalı bir şekilde desteklenmesi gerekiyor. Teşvik ve desteklemelerin yerinde kullanımı, verilen desteklerin etkinliğinin

takip edilmesi için performans ölçüm ve izleme sistemi kurularak ürün kalitesiyle ilişkilendirilen bir yapının oluşturulması önemli. Özellikle damızlık üreticilerine devlet desteğinin artırılmasına ve başta buzağı olmak üzere girdi maliyetlerinin düşürülmesini sağlayacak uygulamaların geliştirilmesine ihtiyaç var. Verimli üretim yapabilmek için her türlü eğitim, teknoloji ve yenilenme altyapısının oluşturulması, teşvik edici önlemler alınması şart. Orta ve uzun vadeli desteklemeler ve politikalarla **süt üretiminde** verimliliği ve kaliteyi artırarak üretimde yeniden artışa geçilmesi mümkün.

8 Çiğ sütte fiyat nasıl belirlenmeli?

Çiğ süt üreticisinin üretimine devam edebilmesi için süt-yem paritesinin 1,3 oranında olması bekleniyor. Bunun anlamı 1 litre **çiğ süt** üretiminden 1,3 kg yem alınabilmesi. Bu nedenle **çiğ süt** fiyatının, çiftçinin girdi maliyetlerine göre belirlenmesi gerekiyor.

9 Üreticinin zarar etmeyeceği, tüketicinin alım gücünü zorlamayacak bir formül mümkün mü?

Süt üreticisinin zarar etmeyeceği, tüketicinin alım gücünü zorlamayacak bir formül oluşturabilmek için özellikle son iki yılda yaşanan tarımsal girdi maliyetlerindeki artışların üreticiler üzerindeki yükü giderilmeli. Bu dönemde gıda ve hammadde fiyatlarındaki artışları giderecek konjonktürel destek mekanizmaları geliştirilmeli. Et, süt ve genel olarak gıda sektörü için öngörülebilirliğin sağlanması adına kamu-özel sektör-akademi iş birliğiyle değişen şartlara uygun olarak kısa-orta-

10

Sektörün yapısal sorunları neler?

Ülkemiz **çiğ süt** üretimi bakımından dünyada sekizinci, AB ülkeleri arasında üçüncü sırada yer alıyor. AB ülkelerinde üretilen sütün yüzde 95'ine yakını sanayi kuruluşları tarafından işlenirken, sadece yüzde 5'lik kısmı çiftlik düzeyinde tüketiliyor. Ülkemizdeyse üretilen **çiğ inek sütünün** yaklaşık yüzde 50'si süt işletmelerince değerlendirilirken, geri kalan kısım çiftlik düzeyinde veya denelimsiz koşullar altında pazarlanıyor. AB'de çiftlik düzeyinde tüketim genel olarak buzağı beslenmesi ve çiftlik içinde bireysel tüketimi karşılarken, ülkemizde bu ifade sınırlı bir buzağı beslenmesinin yanında kayıt dışı süt ürünlerinin üretimini işaret ediyor. Bu durum hem haksız rekabet oluşturuyor hem gıda güvenliği risklerini barındırıyor.

uzun vadeli strateji, politika ve takvimlendirilmiş eylem planı oluşturulması gerekiyor. Tarımsal planlamanın yapılabilmesi için gerçekçi bir bitkisel ve hayvansal üretim envanteri çalışması yapılmalı. Bu kapsamda sağlıklı politikaların üretilmesi için veriler doğru şekilde temin edilmeli, zamanında ve düzenli periyotlarda açıklanmalı. Ülkemizde tarımın etkin ve performansla dayalı şekilde desteklenmesi gerekiyor. **C**